

In zreš v očeh hinavščino in laž,
sovraštvo in zavist in misli blatne,
in kakor z mačko z drugom se igraš
in govoriš poklone mu neznatne,
a v srcu liješ laž njegovo v čas
nebroj, tehtaš besede mu zaгатne.
In duša plaka samega spoznanja,
pod grenko težo se življenje sklanja.»

Pa tudi znanstveniku Molètu ne bo žal za ta navidez izgubljena leta, kajti ta je pridobil toliko, da ga bo odlikovalo pred drugimi rojaki in koristilo ugledu domovine, kateri pripada. Navidez izgubljenih šest let je tudi študijsko, kolikor se je pač dalo, sistematično izrabil. Poleg vseh velikih evropskih jezikov, ki jih obvlada v čitanju, se je posebno bavil s švedščino in španščino, dvema jezikoma, katerih znanje je pri nas precej redko; in kar se tiče poznanja svetovne literature, se bo po njegovem povratku pač težko kdo pri nas kosal z njim. Pa tudi v svoji posebni stroki — zgodovini umetnosti — lahko zabeleži važne uspehe. Poleg temeljitega poznanja ruske umetnosti, katero na zapadu malo kak učenjak globokeje pozna, si je pridobil lansko leto jeseni v Tomsku v Sibiriji tudi akademično kvalifikacijo kot docent zgodovine umetnosti na ondodni univerzi. In sicer je imel pred zgodovinsko-filološko fakulteto dve poskusni predavanja: 1. Pomen bregov Jadranskega morja za zgodovino umetnosti in 2. Splošni tok razvoja benečanskega slikarstva. Nastopno predavanje je obdelovalo vprašanje »Slog v umetnosti«. V zimskem tečaju 1919/20 je začel predavati o »Primerjajočem študiju slogov v umetnosti«. — Tako dobi naša univerza z njegovo vrnitvijo eno kvalificirano moč več.

Da v težavnem miljeju ujetniškega življenja, pa tudi dobrovoljskega za burnih dni revolucije Muze niso posebno glasne, je naravno. A tudi v tem oziru Molè ni počival. Komur je vsadil Bog pevske iskro v dušo, ta ne more molčati in tako imamo od njega tudi iz tega časa več večjih in manjših pesnitev, ki so večinoma še v rokopisu. Zgoraj citirana poslanica Otonu Župančiču je tiskana v »Našem Listu« v Tomsku in na elegičen način izraža hrepenenje po domovini in tih bojazen, da bi ga smrt ne presenetila v tujini, kajti v domovini bi rad spal poslednji sen. Poprej smo navedli tudi par kitic iz uvoda v široko zasnovani roman v oktavah pod naslovom »Peter Sič«. V današnji številki našega lista priobčujemo dva cikla sonetov, tretji ciklus iz sibirskega ozračja ima naslov »Sužnjevi soneti« in ga prinese »Ljubljanski Zvon«. Razen teh je spesnil že celo vrsto liričnih pesmi, ki se prej ali slej seznani z njimi naša javnost v enem ali drugem izmed naših literarnih listov. — Tudi Rusi so se že seznanili z nje-

govno poezijo in mu izrazili svoje priznanje s tem, da je prof. Vjerhovskij s permskega vseučilišča, ki je pribežal pred boljševiki v Tomsk, prevel več njegovih pesmi v ruščino, med drugimi tudi »Sužnjeve sonete«. Prevajavec je sam znan pesnik (iz kroga Vjačeslava Ivanova in Aleksandra Bloka) in prevaja klasično francosko renesansko pesništvo.

Žalostno je in karakteristično za naše neurejene politične in kulturne razmere, da taki ljudje kot je Molè (kolikor mi je znano, je v Sibiriji še preko 100 slovenskih inteligentov!) še danes čisto nepotrebno tratio svoje za domovino tako dragocene moči za to, kako bi se vzdržali vsaj pri življenju v najkritičnejših revolucionarnih dneh, ki se periodično vedno zopet ponavljajo v Rusiji!

Kot »krik s pozabljenega brega« — če rabim njegov izraz iz »Petra Siča« — se zde besede, ki mi jih je pisal Molè v zadnjem pismu: »Ah, koliko neizrečene in za Evropo nepojmljive tragike je v tej strašni deželi! Kriknij slovenski javnosti, da smo tudi mi še tukaj, ki bi radi stopili na tla svobodnega dela domovine!«

Frst.

† Pavel Zamida, kateremu je posvečen V. Molètov ciklus Thanatos, je bil sin vodje deželnih uradov pri bivšem kranjskem dež. odboru v Ljubljani g. Zamide. Po poklicu medicinec je prišel precej začetkom vojne na gališko fronto in bil od Rusov ujet in odveden v Sibirijo, kjer je živel z nami v različnih taboriščih, posebno v Tjumeni in Tari. Ves čas je pomagal kolikor je mogel pri postrežbi ranjenih in bolnih in je pri neki taki priliki ob času epidemije pegastega legarja tudi sam zbolel. Prebolel je sicer legar, a ostale so posledice — tuberkuloza, ki mu je vzela mlado življenje na pragu pomladi l. 1918. Za njegovo požrtvovalno delo so mu izkazali poslednjo čast celo boljševiki, češ: Bil je sicer buržuja, vendar je omagal v službi proletarijata. Zamida je bil izredno priden in talentiran in se je poleg svojih strokovnih in jezikovnih študij ukvarjal tudi z literaturo. Ohranilo se je nekaj pesmi, ki kažejo nedvomen talent — žalibog so do sedaj še v Rusiji! — Pri novoletnici l. 1918 so igrali v taborišču njegovo enodejanko »Fuimus Troes!«, ki je bila spisana za razmere, v katerih smo živeli, in imela tendenco vzbuditi v nas zavest, da nas domovina pričakuje in potrebuje ter smo dolžni stremeti domov.

Tragika te okrutne vojne, da so kot njene žrtve padali navadno najboljši, se je ponovila tudi v Zamidovem slučaju: v grob je legel čist značaj, blesteč talent, duhovni cvet, ki mu nikdar ni bilo sojeno razviti se primerno njegovim močem.

Frst.

